

Olje og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Att.: Trond Ulven Ingvaldsen

Høringsuttalelse Konseptvalgutredning for forsyning av økt forbruk på Haugalandet

Vi viser til Olje- og energidepartementets høring av Statnett SFs konseptvalgutredning for forsyning av økt kraftforbruk på Haugalandet, datert 5.8.2015, med høringsfrist 4.10.2015 og OEDs bekreftelse om utsatt høringsfrist til 6.10.2015.

Energi Norge er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for norsk kraftnæring. Energi Norge representerer rundt 280 bedrifter som produserer, transporterer og selger strøm og varme. Medlemsbedriftene står for 99 prosent av kraftproduksjonen og dekker 90 prosent av nettkundene i Norge. Kraftnæringen jobber for bedre klima, sikker forsyning og grønn vekst.

Generelle kommentarer

Energi Norge er opptatt av at det legges til rette for en utvikling av et robust og miljøvennlig kraftsystem, som bidrar til å oppfylle Norges klimaforpliktelser og legger til rette for nasjonal og lokal næringsvekst. Vi ønsker derfor velkommen Statnetts planer og konsekvensutredning for transmisjonsnettet på Haugalandet. En forsterkning av nettet i dette området er en forutsetning for å muliggjøre den stortingsvedtatte elektrifiseringen av Utsira feltet, Hydros pilotprosjekt på Karmøy og mulig oppskalering til fullskala anlegg, samt lokal næringsutvikling i området. Energi Norge er opptatt av at nettutviklingen skjer på en slik måte at fremtidig last økninger imøtekommes til rett tid, at investerings- og oppgraderingskostnader gjennomføres på en for samfunnet rasjonell måte, og at miljøinngrepene begrenses mest mulig.

Statnetts KVVU beskriver etter vårt skjønn det fremtidige behovet for nettutvikling på Haugalandet på en god måte. De beskrevne og prioriterte konseptene synes også å være dekkende, selv om manglende underlagsmateriale for kostnadsvurderingene av de ulike konseptene ikke gjør det mulig å etterprøve konklusjonene. Miljøkonsekvensene av de ulike konseptene er ikke gjennomgått i detalj, noe som kan ha betydning for valgene mellom oppgraderingskonseptet og de to prioriterte konseptene.

Realiseringstidspunkt for nettførsterkninger

De ulike konseptene som er vurdert, har forskjellige realiseringstider. Oppgraderingskonseptet skiller seg fra de andre ved at dette konseptet har de minste miljømessige konsekvenser og i mindre grad er avhengig av eksterne prosesser og høringer. Realiseringstiden for dette konseptet er derfor i større grad avhengig av

Statnetts ressursinnsats enn de øvrige konseptene, som i større grad vil være avhengige av de eksterne prosessene med tilhørende større prosessusikkerhet.

I Vista Analyses kvalitetssikring av KVUen, går det frem at det er oppskaleringen til fullskala anlegg på Karmøy som er den utløsende faktoren for ytterligere kapasitetsøkning i området.

Gjennomføringstidspunktet for fullskaleanlegg er således også bestemmende for når forsterkningsbehovene må være på plass for å møte Hydros behov. I følge Hydros gjennomgang på høringsmøte 24.9.2015, er endelig beslutningstidspunkt for pilotprosjekt og fullskala anlegg usikkert. Det foreligger derfor ingen entydige signaler for når et eventuelt fullskala anlegg vil komme på plass. Valg av konsept og bredden i aktuelle løsninger bør derfor ta høyde for denne usikkerheten.

Bruk av gasskraftverk on-shore og off-shore

Vi har vanskelig for å se at kjøp av tjenester fra produksjon for å håndtere nettmessige begrensninger eller andre systemutfordringer ligger utenfor Statnetts rammer. Snarere tvert imot. I den grad Statnett gjennom kjøp av ulike systemtjenester kan bidra til å optimalisere kraftsystemet gjennom eksempelvis å legge bedre til rette for oppgradering av nettet, gjennomføre nettinvesteringer mer effektivt eller å utsette eller unngå nettinvesteringer, har de en plikt til å vurdere og gjennomføre slike tiltak. Statnetts håndtering av kapasitetsutfordringene i Sogn, ved gjennomføringen av deres nettforsterkninger på Ørskog – Fardal er et eksempel på dette. I denne sammenheng benyttes spesialregulering og produksjonstilpasning, en kombinasjon av markedsbaserte og administrative tiltak. Statnett viser selv til denne type virkemidler på s. 106 i KVUen hvor de beskriver muligheten til å inngå avtaler om midlertidige produksjonsbegrensninger. Vi viser for øvrig til vår klagesak på Statnetts utøvelse av systemansvaret i tilknytning til systemansvarliges bruk av administrative tiltak, oversendt OED via NVE.

I følge KVUen vil nåverdien av kostnadene ved å holde kraftverket på Kårstø (kapasitet inntil 420 MW) operativt og i kontinuerlig drift frem til nettet må reinvesteres, være om lag 7.5 mrd. NOK. Selv om bruk av gasskraftverket er teknisk mulig, vil det med slike kostnader ikke være økonomisk fornuftig.

Dersom gasskraftverket skal kunne benyttes i N-1-1 situasjoner, må anlegget være i stand til å starte opp i løpet av to til tre timer. Det forutsetter at det er varmt dvs. produsere rundt hvert tredje døgn. Et slikt alternativ tilsvarer ifølge Statnett en kostnad på anslagsvis 1,7 mrd. kroner (nåverdi). Denne type beredskapstiltak (dvs. i vedlikeholds/oppbyggings-/utkoplingsperioder, som har vist seg å være langvarige i SKL-nettet, Statnett antyder omkring 100 dager pr år), medfører betydelige kostnader. Under dagens markedsforhold synes det derfor heller ikke rimelig å legge gasskraftverket på Kårstø til grunn som beredskapstiltak i kortvarige perioder med revisjoner i nettet.

Alternativt synes derimot de fremtidige gassturbinene off-shore (generatorkapasitet > 120 MW) å være mer aktuelle som beredskapstiltak i kortvarige revisjonsperioder. På høringsmøtet 24.9.2015 fremkom det at dette er et alternativ, som i liten grad er vurdert. Det bør derfor vurderes i hvilken grad bruk av gassturbiner off-shore vil påvirke valg av konsept og senere gjennomføring av oppgraderingsarbeid og nettinvesteringer.

Spenningsregulering og reaktiv kompensering

Elektrifisering av Utsira feltet er tenkt gjennomført med en HVDC teknologi som også muliggjør spenningsregulering og leveranser av reaktiv effekt til landstrømsnettet. Dette er tjenester som kan bidra til økt overføringskapasitet i nettet og synes i liten grad berørt av den fremlagte KVUen. Det er derfor uklart i hvilken grad denne type bruk vil påvirke konseptvalgene.

Forventet investeringskostnad bør fordeles på prosjektets største og viktigste komponenter

Den forventede investeringskostnaden for Statnetts ulike konsepter oppgis i KVUen som faste tall. I den grad det skal være mulig å etterprøve Statnetts vurderinger i nærmere detalj, må KVUen gi en mer detaljert oversikt over alle kostnadselementene i de ulike konseptene. Statnett bør derfor oppgi

kostnadene fordelt på de viktigste kostnadselementene, som f. eks.: kostnader knyttet til ledninger, eksisterende stasjoner og nye stasjoner (Gismarvik, Litledalen).

I tillegg til å gjøre evalueringen og senere oppfølging av konseptenes kostnadsutvikling lettere for tredjepart, kan fordelingen bidra til at Statnetts fremtidige skriftlige redegjørelser for avvik i investeringskostnad blir enklere.

Utdypning av de tekniske beskrivelsene for de ulike alternativene

Statnett skriver at oppgraderingskonseptet innebærer oppgradering av 300 km ledning med to innskutte kabelstrekninger og endringer i åtte stasjoner. I figurskissene Statnett benytter, er det 7 eksisterende stasjoner i SKL-ringen. Av nye stasjoner foreslås to, Gismarvik og Litledalen. Det er uklart hvilke 8 stasjoner Statnett sikter til. Ledningene og kablene klargjøres for 420 kV, men driftes på 300 kV. Hvorvidt de øvrige alternativene også skal klargjøres for 420 kV fremgår ikke tydelig.

Statnett har utarbeidet en grov kost-/nytteanalyse av et tredje trinn (oppgradering til 420 kV fra 300 kV i trinn 2), som indikerer at dette ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det fremgår ikke i hvilken grad lønnsomheten i oppgraderingskonseptet endres dersom de aktuelle anleggene ikke klargjøres for 420 kV.

Usikkerhet i kostnadsoverslagene bør oppgis

Statnett oppgir forventede investeringskostnader som faste tall uten usikkerhet. Bakgrunnen for dette er ifølge Statnett at «*usikkerheten endrer ikke rangeringen*» mellom de ulike alternativene. I tillegg skriver Vista Analyse i sin rapport at «*den kvantifiserte delen av usikkerhetsanalysen som er gjennomført for konseptene tilfører etter vår vurdering liten verdi til beslutningsgrunnlaget så lenge usikkerhetsspenn og drivere er satt likt i alle konseptene*».

Statnett oppgir følgende faktorer som kan påvirke størrelsen på investeringskostnadene:

- Risiko for mer kabling enn det som er lagt til grunn i basiskostnadene.
- Risiko for at Statnett må bygge en ny stasjon på Håvik.
- Risiko knyttet til behov for kompensering.

Ingen av disse faktorene vil trekke investeringskostnadene ned. Energi Norge har observert at kostnadene knyttet til Statnetts største og viktigste prosjekter har økt kraftig de senere årene. I tillegg skal Statnett i fremtiden sannsynligvis redegjøre for avviket mellom kostnadsanslagene som en del av en ny rapport om kostnadsutvikling til NVE. Statnetts kostnadsanslag i KVUen bør derfor ta høyde for usikkerhet og indikere et usikkerhetsspenn for de ulike alternativene.

Statnetts investeringsbeslutning bør være avhengig av Hydros egen investeringsbeslutning til et fullskalaanlegg

Statnett har utarbeidet en behovsanalyse som viser at eksisterende nett er tilstrekkelig for å forsyne den forventede forbruksveksten inntil Hydro realiserer sitt fullskalaanlegg. Dette bekreftes av Vista Analyse. Energi Norge oppfatter dette dit hen at det ikke er behov for Statnetts foreslåtte løsning dersom Hydro bestemmer seg for å ikke bygge fullskalaanlegget. Statnetts konseptvalg og senere investeringsbeslutning bør derfor knyttes opp mot Hydros investeringsbeslutning. Dette bør fremgå klart i en senere konsesjonssøknader, sammen med hva dette innebærer for idriftsettelsestidspunktet for ledningen.

Kostnad ved en eventuell forsinkelse bør oppgis mer detaljert

Formålet med ledningen er i hovedsak å forsyne et eventuelt fullskalaanlegg på Karmøy. Dette gir en indikasjon på at en eventuell forsinkelse kan få økonomiske konsekvenser dersom det medfører at idriftsettelsen av fullskalaanlegget må utsettes. Imidlertid skriver Statnett at et eksisterende gasskraftverk kan fungere som et midlertidig tiltak frem til den nye forbindelsen er på plass. Statnett bør derfor i mer

detalj gjennomgå sannsynlige tekniske og økonomiske konsekvenser knyttet til en forsinkelse. En god forståelse av disse kostnadene vil kunne bidra til at de prosjektene, som påfører systemet størst kostnader ved forsinkelser, blir prioritert.

Vennlig hilsen
Energi Norge

Einar Westre
Direktør nett og marked

Hans Olav Ween
Næringspolitisk rådgiver Kraftsystemer